

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

**ДО
Г-ЖА ЦВЕТА КАРАЯНЧЕВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
44-то НАРОДНО СЪБРАНИЕ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

**ДО
Г-Н ХАСАН АДЕМОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯ ПО ТРУДА,
СОЦИАЛНАТА И
ДЕМОГРАФСКАТА ПОЛИТИКА
44-то НАРОДНО СЪБРАНИЕ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

**ДО
Г-ЖА МЕНДА СТОЯНОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯТА ПО
БЮДЖЕТ И ФИНАНСИ
44-то НАРОДНО СЪБРАНИЕ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

Относно: Становище на омбудсмана по внесения от Министерски съвет Законопроект за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2019 г., № 802-01-46 от 29.10.2018 г.

**УВАЖАЕМА ГОСПОЖО КАРАЯНЧЕВА,
УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН АДЕМОВ,
УВАЖАЕМА ГОСПОЖО СТОЯНОВА,
УВАЖАЕМИ НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,**

На основание чл. 9, ал. 1, т. 6 от Правилника за организацията и дейността на омбудсмана, изразявам следното становище по законопроекта за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2019 г., № 802-01-46, внесен от Министерския съвет в Народното събрание на 29.10.2018 г.

Проблемите в социалната сфера са най-чувствителни за гражданите, защото обхващат целия им съзнателен живот от обезщетенията за бременност и раждане, през помощите за отглеждане на деца и обезщетенията за временна неработоспособност, до пенсионирането, а и след това – при уреждане на наследствените пенсии и помощите при смърт на осигуреното лице. В тази връзка, нееднократно съм заявявала необходимостта от спешни и наложителни реформи в областта на пенсионното и осигурителното законодателство, които да гарантират правата на гражданите.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Поради това винаги съм настоявала всички важни решения и нормативни промени, особено тези, свързани с реформирането на този деликатен сектор като държавното обществено осигуряване, следва да бъдат извършвани по нормативно установения ред, след обществено обсъждане, както и при наличие на предварителна оценка на въздействието.

Като защитник на правата на гражданите не мога да пренебрегна факта, че предвиденото в проектозакона увеличение на средствата за държавно обществено осигуряване, макар и недостатъчно, е стъпка напред за положително развитие на социалната сфера.

В същото време обаче трябва да подчертая, че решенията, с които се правят сериозни промени в осигурителната и пенсионната система са взети без да са спазени принципите за предвидимост, яснота и откритост на нормативната уредба и без дебати, по които да вземат отношение всички засегнати страни. За съжаление, тези промени не са готови да посрещнат нуждите на българските граждани, нито да отговорят на техните изисквания и очаквания.

Като национален омбудсман, съм обезпокоена от начина, по който е взето решението за представените в проекта на бюджета промени, с които е заложено увеличаване на максималния осигурителен доход от 2600 на 3000 лв. Считам, че от една страна е необходимо да се стимулират работниците и служителите да се осигуряват на по-високи доходи, но в същото време обаче е важно при вземането на такова решение да бъде спазен и принципът за предвидимост и яснота, и преценката да бъде съгласувана с всички заинтересовани лица.

Максималният размер на получаваните една или повече пенсии, съгласно проекта на ЗБДОО, се променя от 910 на 1200 лв., без този въпрос също да бъде подложен на обществено обсъждане. Действащият в момента § 6 от Преходните и Заключителните разпоредби на Кодекса за социално осигуряване (ПЗР на КСО) предвижда премахване на максималния размер на получаваните една или повече пенсии, отпуснати след 31 декември 2018 г. и голяма част от вече придобилите право на пенсия български граждани, които законосъобразно отлагаха пенсионирането си за периода след 01.01.2019 г. именно, защото след тази дата няма да има максимален размер на пенсиите, отново са с нарушени права поради липса на личен и информиран избор и съответно отнета възможност за планиране и разчет на предоставените им законови възможности.

Освен това, предвиденото увеличение на размера на ниските пенсии с 5.7% няма да доведе до съществени промени в бита и живота на пенсионерите, а напротив – с тази малка стъпка ще продължи да се задълбочава и увеличава разликата между най-ниските и най-високите пенсии и броят на пенсионерите, които ще получават или ще продължават да получават пенсии под линията на бедност ще се увеличава. Още повече, че с минималния размер на пенсиите за осигурителен стаж и възраст е обвързан и размерът на пенсиите за инвалидност поради общо заболяване, които са крайно недостатъчни за издръжка и лечение на хората с трайни увреждания.

Смятам, че за достоен живот на гражданите в пенсионна възраст трябва да се търсят други формули и пътища, така, че размерът на пенсиите да бъде осъвременен поне до линията на бедност.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

При изчисляване на размера на пенсиите, с проекта се предвижда да се взема предвид само дохода след 01.01.2000 г., вместо от 1997 г., т.е. от момента, когато реално действа електронния регистър на Националния осигурителен институт.

По този начин гражданите освен с невъзможността за избор на най-благоприятни години за времето преди 1997 г., са лишени и от допълнително още три години осигурителен доход.

Увеличаването на осигурителния доход за земеделските стопани и тютюнопроизводителите от 350 лв. на 560 лв. също не е разчетено с възможностите на българския земеделски производител и получаваните от него приходи, и при вземането на това решение не става ясно кое налага това увеличение, нито критерия за конкретната сума, на който той е променен. За невъзможността за поемане на увеличените задължения от земеделските производители се запознах от личните си срещи с дребни и средни земеделски стопани – розопроизводители от общините Карлово, Казанлък, Сопот, Стрелча, Брацигово и други населени места в района, и черешопроизводителите от района на Кюстендил, които организираха протести в защита на техния поминък, застрашен от ниските изкупни цени на розовия цвят и черешите.

Няма ясна програма и формула, на базата на която се правят визираните в бюджета увеличения.

В проекта на ЗБДОО е предвидено максималният месечен размер на изплащаните от Фонда за гарантирани вземания суми за 2019 г. да бъдат в размер на 1400 лв. Този размер на гарантираните плащания обаче неправомерно ограничава правата на служителите със заплати над тази сума. Затова предлагам определената в проекта сума да бъде коригирана така, че да не засяга правата на тези граждани.

В същото време с проекта се запазват непроменени размерите на обезщетенията за отглеждане на малко дете от 1 до 2 години, който е 380 лв. и за безработица, чийто минимален дневен размер е 9 лв., независимо, че съгласно Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване е предвидено увеличение на минималния размер на основната заплата на 560 лв. от 1 януари 2019 г., определяне на линията на бедност на 348 лв. и драстично е намалила покупателна способност на гражданите.

Не мога да не бъда обезпокоена, че с този подход реално не се взема предвид проблема с демографската катастрофа в страната. Как замразяването на размера на обезщетенията за отглеждане на малко дете от 1 до 2 години, например, който и за тази поредна година е 380 лв., би стимулирало младите семейства, които в същото време работят и се осигуряват за всички рискове, включително жените и за бременност и раждане, да отглеждат дете със суми, които са под линията за бедност. Този финансов натиск, а и липсата и възможност за настаняване на децата в детски ясли и детски градини едва ли е във възможност да даде стимул на майката да се върне по-рано на работното си място, при положение, че няма на кого да повери едногодишното си дете.

С тревога бих искала да отбележа позицията на Асоциацията на

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

индустриалния капитал в България (АИКБ) по Проекта за бюджета на ДОО за 2019 г. и направените препоръки, в които са изложени аргументи против повишаването на минималната работна заплата и минималните осигурителни доходи; запазването на допълнителното възнаграждение за трудов стаж и професионален опит за частния сектор; увеличаване на заплатите и възнагражденията за полиция и вътрешен ред и сигурност, както и на заетите в бюджетния сектор с 10%; увеличаването на максималния осигурителен доход за всички осигурени лица от 2 600 лв. на 3 000-лв.; увеличаване на минималния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица – съответно за 2019 г. в размер на 560 лв.; увеличаване с 60% на минималния осигурителен доход за регистрираните земеделски стопани и тютюнопроизводители от 350 лв. на 560 лв. от началото на 2019 г.; запазване на режима за изплащане на паричните обезщетения за временна нетрудоспособност като остават първите 3 дни болнични за сметка на работодателя; ръста на инвалидни пенсии; запазване на 410 дни отпуск поради бременност и раждане като се аргументират, че след него майките имат право на отпуск за отглеждане на дете до 2-годишна възраст срещу ниското обезщетение в размер на 380 лв. на месец, а по този начин се задържа работната сила на майките извън пазара на труда, където има дефицит на работна ръка и връщането им на работа след 2 години води до загуба на трудовите им навици и прави трудна адаптацията им на работното място.

Като обществен защитник съм категорично против позицията на АИКБ и направените от тях предложения. Смятам, че по този начин се прави опит да бъдат отнети предоставени права и социални стимули, които са в интерес на гражданите, а и на цялото общество и поради това тези стимули следва да не бъдат отнемани, а напротив, да се разгледа възможността за тяхното надграждане.

Във връзка с изложеното по-горе, като национален омбудсман настоявам при разглеждане на проекта на Закона за държавния бюджет на държавното обществено осигуряване за 2019 г. да отпаднат или да бъдат разгледани, съгласно законовите изисквания, въведените ограничения, предложени без задължителните обществени консултации.

Надявам се, че при разглеждането и гласуването на законопроекта народните представители ще съобразят изложените в становището аргументи и мотиви и няма да допуснат със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2019 г. да се създадат предпоставки за нарушаване на граждански права.

С уважение,

МАЯ МАНОЛОВА
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ